

AZ ELÉRHETETLEN FELÉ. KRULIK ZOLTÁN ÉS A MAKÁM

Ülünk a teraszon, a barátom és én. Este van, majd éjszaka, észrevétlenül reggel, napközben. Este borozunk egy kicsit, a barátom mindig óvatos, hetvenedik nyara elmúltával tudatosan is vigyáz magára. De kivételes alkalom van, találkozás. A szülővárosában játszott, vagy csak sétált egyet a temetőben, esetleg csak leszállt a vonatról, hogy nosztalgiázzon egyet gyerekkora helyszínein. Tizennégy éves koráig lakik azon a kényszerrel városiasított helyen, amit hegyi indiánként le szoktam ipari rezervátumozni. A három faluból (Felsőgalla, Alsógalla, Bánhida) a szocializmusban egyesített város igazi multikulturális gyűjtőhely – szlovák, német, magyar lakosságával. Az egykori kisiút, a barátomat polgári értékrend szerint nevelik a szülők és nagyszülők, így a téridő görbület számára olykor kiegyenesedik, gyerekként teljes életet élhet. Amikor visszagörbül (a téridő), akkor olyan élmények érik, amit aztán felnőttként ír majd meg, prózában. Hogyan segédkezik a nagypapának a háborúban megsérült Turul-szobor helyreállításában. Hogyan nézi félelemmel vegyes csodálkozással az orosz tankok vonulását a házuk előtt ötvenhatban. Aztán megint kiegyenesedik a téridő görbület, és reménytelenül szerelmes lesz egy kislányba, aki hatvan év múlva egy könyvbemutatón tudja majd meg. Jöhetnek az első igazi, meghatározó zenei élmények. Nem a könyvtárban, vagy másik verzió szerint az énekórán hallott Beatles-lemez a mérvadó. A Szabad Európa Rádióban titokban hallgatott Rolling Stones-számok is fontosak a kamaszodásban, de jóval korábbi, régebbi az ősélmény. Az egykori Zoltika minden vasárnap templomba jár, és ámulattal hallgatja a latin nyelvű misét. A gregoriánhoz való vonzódása itt indul, majd Pannonhalmán mélyül el. Zenei étvágyának sokszínűségét is innen hozza, e multikulturális tégelyből. Pannonhalma a következő stáció, nagyon fontos, mert a középiskolás évek meghatározóak. (Igaz, nem mindenki lesz munkásvárosi proli közegből pannonhalmi diák a szocializmusban.)

Krulik Zoltán barátom ideális gimnáziumi éveket él. Mindennel együtt. Tiltott templomi orgonálástól kezdve az apátságban tartott szerelmes táncórákig. Humán beállítottságú, még verset is ír, mégis műszaki pályára megy tovább az akkori lehetőségeit – egyházi iskola utáni továbbtanulásról beszélek – felmérve. Tatabánya után Pannonhalma teljes vérátömlesztésnek tűnik, valójában a benne szunnyadó kíváncsiság tudatos felébresztése. Elsősorban a zenével való találkozása során, a gregoriántól a magyar és külföldi beatzenéig. Megint vissza kell utalni a tatabányai sokszínűségből hozott nyitottságára. Ahogy később kiterjed a közeli és távoli kelet zenekultúrájához és ritmusaihoz való vonzódására. Ami saját zenekara névválasztásában is megnyilvánul majd. (Még szitározni is megtanul balkezes létére.)

Az új irány tehát a főváros meghódítása lesz, és a döntése, hogy melyik művészeti ágnak adja oda magát egészen. A zene javára billen a mérleg. 1975-ben megalakul a Makám előképe a C.S.Ö. zenekar, utána a Makám és Kolinda (1980-1984-ig) kitűnő iskola lesz a saját zenekar megalapításához (1984-ben) és működtetéséhez. Sok koncert után összeáll az első igazi instrumentális (minimalista, repetitív) anyag (amely később *Közelítések* címen jelenik meg cédén, 2000-ben). A darabokat megmutatja Kurtág Györgynek, akinek nagyon tetszik, ám lebeszéli arról, hogy zeneszerzést tanuljon, járja

csak a maga útját, biztatja. Lassan változik zenei irányultsága, egyre nagyobb teret kap számaiban a magyar népzene, és a balkáni ritmusok, a tagok is cserélődnek, egyszer csak elkezd dalokat írni (női hangra). Jönnek sorban az általa felfedezett és kinevelt, mára dívákká vált nagy nevű énekesnők (Lovász Iréntől, Szalóki Ágin át, Palya Beáig, Bognár Szilviától Herczku Ágnesig). Olykor ketten is egy lemezen. A legutolsó, 2006-tól nagyjából állandó formációval visszatér a kezdetekhez, a versmegzenésítésekhez. De micsoda tapasztalattal nyúl immár Weörös Sándorhoz, Petri Györgyhöz, Ady Endréhez! Külön kéne laudálni a remek gyereklemezeket (*Szindbád*, 2002; *Ákom bákom*, 2006; *Csillagváró*, 2010), és saját előadású dalait, melyekben mint énekes is megmutatkozik, méghozzá remekül (*Robinson Kruzo*, 2012).

A mindenkori Makám-zenészekről ezúttal kell elnézést kérnem, hogy külön nem térek ki minden korszak minden zenekari tagjára, mert lehetetlen vállalkozásnak tűnik a téridő-görcs jelen pontján (annyi remek zenész megfordult nála, hogy csak a felsorolás elvinne fél órát, a számomra kedves, aktuális zenekart pedig majd bemutatja a zenekarvezető). Minden igazi zenekarban egyetlen embernek kell meghatározónak lennie (a zenekarvezetőnek), ezért beszéltem Zoltánról hosszabban, ám ezzel magam is csak „az elérhetetlen felé” menekülök. Ahogy barátom is folyton ezt teszi: teremtményként teremt, amikor zenét szerez vagy zenél...

Őszinte szeretettel gratulálok neki és zenekarának, a Makámnak a Magyar Örökség-díjhoz!

Jász Attila költő

2022.06.18